

Speech prof. Pavel Kabat bij aanbieden Integrale Kennisagenda Waddenacademie aan minister Cramer op 30 mei 2009

Geachte mevrouw Cramer,

Het is me een bijzonder genoegen om, namens de Waddenacademie, u en uw collega-bewindslieden Verburg en Huizinga de eerste exemplaren van onze integrale kennisagenda aan te mogen bieden.

De Waddenacademie bestaat nu bijna een jaar, en ik zou graag twee hoogtepunten van afgelopen jaar willen noemen.

Allereerst het inauguratiesymposium in december 2008 in Leeuwarden. Gedurende twee dagen bogen zich meer dan 200 wetenschappers, beleidsmakers en vertegenwoordigers van natuur- en beheerorganisaties over de vraag hoe een duurzame toekomst van het Waddengebied eruit zou kunnen/moeten zien en welke kennis nodig is en aan welke voorwaarden voldaan zou moeten worden om die toekomst inderdaad te kunnen realiseren.

Een tweede hoogtepunt is vandaag. Met een groot aantal partijen is gedurende afgelopen 5 maanden aan de nu voorliggende kennisagenda, “*Kennis voor een duurzame toekomst van de Wadden*”, gewerkt en wij zijn trots op het resultaat. Het is onze hoop dat deze integrale kennisagenda een belangrijke rol zal gaan spelen als het gaat om een brede en sluitende onderzoeksaanpak voor het Waddengebied.

De Waddenacademie is erop gericht om de doelstelling 'het ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding van het Waddengebied' van het Waddenfonds te realiseren. De Waddenacademie doet dit vanuit een wetenschappelijke invalshoek en we willen ons in de komende jaren ontwikkelen tot hét kenniscentrum van de Waddenregio, waarbij het vooral gaat om het samenspel tussen onderzoeksgebieden. Het werkterrein van de Waddenacademie is daarom breed: van ecologisch, geologisch en klimatologisch onderzoek tot en met cultuurhistorisch en sociaal- economisch onderzoek.

De Commissie Meijer constateerde al dat er veel disciplinaire kennis is over de waddenregio, maar dat deze kennis versnipperd en verkokerd is. Wij willen deze versnippering tegengaan. Om het waddensysteem op korte, middellange en lange termijn te kunnen begrijpen, hebben we een integrale aanpak nodig. Hoe functioneert de Waddenregio als een *regionaal systeem*? Hoe gaat dit systeem in de toekomst reageren als gevolg van natuurherstelmaatregelen, toenemend menselijk medegebruik en klimaatverandering en zeespiegelstijging? De basisprincipe van *systeembenadering* is dat geen enkele ingreep los staat van het geheel. Als wij bijvoorbeeld in de toekomst zandsuppleties gaan opvoeren om het gevaar van verdrinking van de Wadden te keren, dan moeten we onderzoeken welke invloed deze suppleties hebben op het mariene leven en de zeebodems, de kwaliteit en dichtheid van het zeewaterslib, het lichtklimaat in het zeewater, en hiermee samenhangende biologische processen in het voedselweb van grote delen van Waddenzee. Ontwikkelingsmogelijkheden voor mosselbedden of zeegrasvelden, zoals beoogd in het Natuur Herstel Plan, hangen dus ook mede van die suppleties af.

Belangrijk daarbij is dat de genoemde processen en ontwikkelingen zich kunnen voltrekken op een voldoende robuuste ruimtelijke en temporele schaal: het spreekwoordelijke “tuinieren” dient ook in het Waddenonderzoek te worden vermeden. Niet al te veel geïsoleerde onderzoeksinspanningen dus wat ons betreft.

Naar onze mening is het belangrijk om te komen tot een nieuwe manier van het monitoren van het Waddensysteem, waarbij *ruimtelijke samenhang en continuïteit van de monitoring* voor lange tijd (i.e. decennia) centraal staan. Elementen van een dergelijk monitoringsysteem zijn onder meer bodemdaling en zeespiegelstijging, klimaat, nutriëntenkringlopen en productie, ontwikkeling van populaties, slibdynamiek. Het gaat hierbij overigens niet alleen om het volgen van de natuurlijke processen, maar ook om de gegevens en trends over werkgelegenheid, ruimtelijke ordening en culturele identiteit. Op basis van monitoringgegevens kunnen vervolgens betere prognoses en scenario's voor het Waddengebied worden ontwikkeld.

Met het uitbrengen van de kennisagenda heeft de Waddenacademie eerste stap(je) gezet in de richting van het ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding van het Waddengebied. En we zijn van plan om deze kennisagenda met enige regelmaat – na alle waarschijnlijkheid om de drie jaar – te actualiseren op basis de nieuwste wetenschappelijke inzichten.

Maar het komt nu al aan op de uitvoering. In de kennisagenda worden een aantal grote, multidisciplinaire onderzoekprogramma's geïdentificeerd die met name gericht zijn op de kennislacunes op systeemniveau. Voor het uitvoeren van deze onderzoeksprogramma's is samenwerking met en tussen departementen, kennisinstituten, consultancybureaus en lokale partijen nodig. Wij willen al deze partijen stimuleren om mee te doen aan de door ons voorgestelde onderzoeksprogrammering. We hebben de afgelopen zes maanden al veel interactie gepleegd met vele partijen – vanuit kennis en beleid. Meer dan 200 honderd van de belangrijkste spelers vanuit de kennisinstellingen, beleid en NGOs hebben aan het ontstaan van onze kennisagenda bijgedragen. Dat neemt niet weg dat de 'proof of the pudding' in de komende maanden is. Zijn partijen bereid om energie en waar nodig ook de middelen vrij te maken om samen te werken aan de integrale onderzoeksprogramma's of blijft het toch vooral bij vriendelijke woorden? Dat is voor ons een cruciale vraag die op redelijk korte termijn beantwoord zou moeten worden. Om deze reden organiseren wij op 1 en 2 juli in Leeuwarden een symposium waarin we de integrale kennisagenda en de mogelijke consequenties voor de toekomstige onderzoeksprogrammering met vertegenwoordigers van onderzoekinstellingen, departementen, bedrijven en natuur- en beheerorganisaties willen bespreken. Over de uitkomsten van dit symposium zullen we u uiteraard zo spoedig mogelijk berichten.

Mevrouw de minister, mijn spreektijd van vijf minuten is op. Ik wil in u nogmaals het gehele kabinet hartelijk danken voor de steun die u de Waddenacademie in de afgelopen tijd heeft gegeven en het vertrouwen dat u in ons heeft uitgesproken. Wij zullen in de komende jaren onze uiterste best doen om dat vertrouwen niet te beschamen.